

KÖLEOĞLU KÂMİL EFENDİ VE MEVLİDİ

Prof. Dr. Mehmet Metin KARAÖRS*

Öz

Süleyman Çelebi'nin XV. yüzyılda Türkçe olarak yazdığı *Vesiletü'n-Necat* isimli mevlit manzumesinden sonra Türk Dünyası'nda yazılan pek çok mevlitten biri de XX. yüzyıl başlarında Senirkentli Köleoğlu Kâmil Efendi tarafından kaleme alınan 198 beyit tutarındaki mevlit manzumesidir.

Bu yazıda Köleoğlu Kâmil Efendi hayatı, edebî şahsiyeti ve örnek şiirleri ile tanıtılmakta; aslı Uluborlulu şair, yazar, müderris merhum Sait Demirdal'da bulunan ve babam merhum Ömer Karaörs tarafından el yazması olarak çoğaltılan Köleoğlu Kâmil Efendi mevlidi incelenerek metin halinde yayımlanmaktadır.

Köleoğlu Kâmil Efendi'nin mevlidini Türkçe olarak yazmasının gerekçelerini ifade ederken kullandığı sözler Türklük şuuruna sahip bir aydın olduğunun göstergesidir.

Anahtar kelimeler: Mevlit, Türkçe Mevlit, Köleoğlu Kâmil Efendi, Sait Demirdal, Ömer Karaörs.

Köleoğlu Kâmil Efendi And His Mawlid

Abstract

There are a lot of mawlids in Turkish literature which are written after Süleyman Çelebi's mawlid, *Vesiletü'n Necat*, which was written in Turkish in 15th century. The mawlid, which was written by Senirkentli Köleoğlu Kâmil Efendi in the beginning of 20th century, has 198 couplets and it is one of many mawlids written in Turkish world.

In this article, Köleoğlu Kâmil Efendi's life, literary characteristics and some of his poems are introduced. Also, Köleoğlu Kâmil Efendi's mawlid, which was originally hold by the deceased poet, writer, teacher Sait Demirdal from Uluborlu, and which was copied as a holograph by my deceased father Ömer Karaörs will be analyzed and published as a text.

* İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

The way Köleoğlu Kâmil Efendi explained the reasons behind writing his mawlid in Turkish is a sign showing us that he was an intellectual with Turkish consciousness.

Keywords: Mawlid, Mawlid In Turkish, Köleoğlu Kâmil Efendi, Sait Demirdal, Ömer Karaörs.

1. Giriş

Süleyman Çelebi'nin XV. yüzyılda (1409) Bursa'da kaleme aldığı *Vesiletü'n-Necat* adlı mevlit, akıcılığı ve üslubuyla Türk halkı arasında büyük ilgi görerek Kuran-ı Kerim'den sonra en çok okunan eser olma özelliğini taşıırken, birçok şaire verdiği ilhamla da edebiyatımızda mevlit yazma geleneğini başlatmıştır. Bu geleneğin bir sonucu olarak yazılan yüzlerce mevlitten günümüzde 150 kadarı tespit edilmiş, bunlardan bir kısmının nüshasına ulaşıp neşri yapılmış, bir kısmı ise gün ışığına çıkarılmayı beklemektedir.¹

İncelenip yayınlanmayı bekleyen mevlitlerden biri de kaynaklarda *Köleoğlu Kâmil Efendi* diye anılan şairin yazdığı mevlit manzumesidir. Neşretmek için bu mevlit manzumesini seçmiş olmamız tesadüf değildir. Bu çalışma ile bir yandan babamın bana vasiyetini yerine getirmiş olmanın huzurunu yaşarken, diğer yandan da Köleoğlu Kâmil Efendi ile aynı coğrafyada hayat bulmuş bir insan olarak o topraklardaki Hz. Peygamber sevgisinin şiire yansımaları başka insanlarla paylaşmış olmuştum. Böylece hem Kâmil Efendi'ye hem de ata diyarı Uluborlu'ya bir vefa borcumu da ödemeye gayret ettim.

Uluborlulu şair, yazar, emekli öğretmen merhum Sait Demirdal, Senirkent'in 1952 yılına kadar bağlı olduğu Uluborlu ilçesinin tarihî, sosyal, edebî ve folklorik özelliklerini anlatan *"Bütünüyle Uluborlu"*² kitabını yazarken, babam rahmetli Ömer Karaörs'ün de kendisine yardım ettiğine, Demirdal Hoca'nın Arap harfli Türk yazısı ile yazdığı notlarını Türkiye Türkçesi alfabesine çevirerek daktilo ile yazdığına bizzat şahit olmuştum (1967). Babam Ömer Karaörs vefat etmeden önce (2007), kendisinin Arap harfli Türk yazısı ile kopya ettiği 13 sayfalık 198 beyit tutarındaki bir manzumeyi bana vererek *"Oğlum bu metin Kâmil Efendi Mevlidi'dir, Said Demirdal Hoca'nın izniyle ondaki yazmadan kopya etmişim. Al, inceleyip yayınlayın."* demişti. Rahmetli Sait Demirdal Hoca'nın evraklarının ve kütüphanesinin nerede olduğu bilinmemektedir. Babamın kopya ettiği esas nüshanın Kâmil Efendi'nin müellif hatıyla mı yoksa Said Demirdal'ın hatıyla mı yazıldığını bilmiyorum. Neşre esas aldığımız nüsha, Köleoğlu Kâmil Efendi Mevlidi'nin babam tarafından yapılan kopyasıdır. Bu çalışmada mevlidi, Latin kökenli Türk alfabesine aktarmaya ve muhteva açısından da incelemeye gayret gösterdik.³ Bu vesile ile bizlere

¹ M. Fatih Köksal, *Mevlid-name*, TDV Yayınları, Ankara, 2011, s. 786; Mustafa Özkat, "Paris'te Yazılan Bir Mevlid: Misbahü's-Salah", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2014, s. 93-166.

² Sait Demirdal, *Bütünüyle Uluborlu -Monografi-*, Acar Matbaası, İstanbul, 1968, s. 580.

³ Metnin transkripsiyonunu İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Mustafa Özkat'la birlikte yaptık. Kendisine teşekkür ederim.

kıymetli eserler bırakarak ebedi hayata göçen Şair Köleoğlu Kâmil Efendi'yi, el yazmasını saklayan Sait Demirdal'ı ve babam Ömer Karaörs'ü rahmet, minnet ve şükranla anıyorum.

2. Köleoğlu Kâmil Efendi'nin Hayatı ve Eserleri

Köleoğlu Kâmil Efendi ve babası *Köle-zâde Hacı Mehmet Efendi* hakkında ilk araştırma ve incelemelerin sahibi "*Bütünüyle Uluborlu*" kitabının da yazarı Uluborlulu Öğretmen Sait Demirdal'dır.⁴

Türkiye'de H. 1320 (1904) tarihinde ilk kez düzenlenen nüfus kütüğünde "aile lakabı Köleoğlu, doğum yılı (H.) 1265 (1849), doğum yeri Senirkent, baba adı Tâşirci Hacı Mehmet Efendi, anne adı Ayşe Hanım, ölümü R. 26 Kânûnisânî 1336 (26 Ocak 1920), sanatı müderris" olarak kaydedilmiştir. Kaynaklarda "Senirkentli Köleoğlu Kâmil Efendi" diye anılan şairin Uluborlu⁵ nüfus kütüğüne kayıtlı olduğu ve bu kütük kaydında "mezkûr tahrirden evvel mumaileyh Isparta'nın Çelebiler Mahallesi'nin atik 118 numaralı hanesinde yazılıydı" ifadeleri yer almaktadır.

Köleoğlu Kâmil Efendi'nin babası *Tâşirci Hacı Mehmed Efendi*, H. 1235 (1819) tarihinde Senirkent'te doğmuştur. Uluborlu nüfus kütüğünde "*Köle-zâde Hacı Mehmed*" olarak anılmasına rağmen, Isparta Nüfus Müdürlüğüne kaydı aktarılırken "*Senirkentli Hacı Mehmed*" olarak geçirilmiştir. Bir cönk dolduracak kadar şiirleri bulunan Mehmed Efendi, şiirlerinde "*Feyzi, Feyziyâ, Feyyâz*" mahlaslarını kullanmıştır. Gerek babadan kalma serveti ve gerekse âşâr mübayasından elde ettiği kazancı nedeniyle "*tâşirci*" olarak tanınmıştır. *Tâşirci Mehmet Feyzi Efendi*⁶ de devrinin şöhretli bir adamı ve şairi durumunda olup işinden arta kalan zamanlarda cöngü ile meşhur olmuştur. 1920 beyitlik aşkla ilgili manzumelerin, *Rıfat Divanı'nın*, *Mülâhazât-ı Hikemiye* başlıklı 16 sayfalık hikmetli ifadeler ile resmî yazılarda kullanılacak hitap cümlelerinin ve aşar hesabına ait kayıtların yer aldığı el yazması bu cönk, Öğretmen Sait Demirdal'ın şahsî kitapları arasında yer almaktadır.

Tâşirci Mehmet Feyzi'nin "*Kölezâde*" ve oğlu Kâmil Efendi'nin "*Köleoğlu*" lakapları üzerinde durmakta yarar vardır. Köleoğulları lakabıyla Senirkent'te bir sülâle olup olmadığı bilgim dâhilinde değildir. Ancak Uluborlu'da, "*Köleler*" ile "*kölemenler*" kelimesinden bozma "*Kelemenler*" sülâlesi⁷ meşhur olup

⁴ Sait Demirdal, "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi - I", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 5, Sayı: 60, Mart 1939, s. 845-848; a.mlf., "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi - II", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 5, Sayı: 61, Nisan 1939, s. 866-868; a.mlf., "Kâmil Efendi - I", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 6, İkinci Teşrin 1934, s. 99-101; a.mlf., "Kâmil Efendi - II", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 7, Birinci Kanun 1934, s. 114-116; a.mlf., "Şair Kâmil", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 11-12-13, Mart 1935, s. 162-164; Mahmut Kıyıcı, *Ispartalı ve Isparta'ya Hizmet Etmis Büyük Adamlar*, Göltaş Kültür Yayınları, Isparta, 1998, s. 18-22; Halil Aksoy, "Köleoğlu Kâmil Efendi", *Senirkent Şairleri*, Senirkent Belediyesi Yayınları, Isparta, 1992, s. 203-236.

⁵ Senirkent, o tarihte Uluborlu'ya bağlı bir kasaba idi.

⁶ Halil Aksoy, "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi", *Senirkent Şairleri*, Senirkent Belediyesi Yayınları No: 1, s. 277-291.

⁷ Halil Eren Yıldırım, *Uluborlu'daki Sülâle Lakapları Üzerine Bir İnceleme*, YYLT., Süleyman Demirel Üniversitesi SBE., TDEB, Isparta, 2005. *Kelemenler*: Ailenin lakabı "*Kölemenler*"den gelmektedir. Ailenin ataları Mısır Memlûkleri döneminde Mısır'da savaşçı olarak bulunmuş daha sonra

bu sülalenin atalarının Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethinden sonra Anadolu'ya getirip yerleştirdiği soyca Kıpçak Türkü olan "Memluklar ve Kölemenler" devletinin halkından olabileceği düşünülmektedir.

Kâmil Efendi'nin babası Tâşirci Mehmet Feyzi Efendi'nin varlıklı ve şöhretli bir aileye sahip olduğu, aşar ticareti sebebiyle Isparta ve Afyon yörelerini dolaştığı, Hicaz'a gittiği, devrin büyüklerinden Rıdvan Paşa ve Hüseyin Avni Paşa'yı tanıdığı bilinmektedir.

Öğrenimini Senirkent ve Isparta'da yapan, şair olan babasından ve devrinin bilgini Şükrü Efendi'den ders alıp Farsça öğrenerek yetişen Kâmil Efendi, on üç yıl kaldığı İstanbul'da Hasan Paşa Medresesi'nde bevvaplık yapıp, şiirler ve gazete yazıları yazarak tanınmıştır.

Yazdığı "har" ve "hür" kafiyeli bir şiirinden dolayı Şumnu'ya sürgün edilmiştir. Gelendostlu Hüseyin Avni Paşa'nın himaye ettiği Kâmil Efendi, ikinci Şumnu sürgününden sonra İzmir yoluyla Isparta'ya dönmüştür. Bu sürgün hayatında bütün servetini kaybeden Kâmil Efendi, fakir ve perişan bir hâlde R. 26 Kânûnisânî 1336 (26 Ocak 1920) tarihinde Senirkent'te vefat etmiştir.

Haksızlıklara karşı sessiz kalmayan, bunlarla mücadeleyi şiar edinen Kâmil Efendi'nin bu mücadelecî tavrını ve yaşadığı devri hicveden karakterini şu kıtalarında görmek mümkündür:⁸

<i>Çok zamandır zulm ile titremişken cânımız</i>	<i>Her umûr u meşveretin çıktı encâmı akim</i>
<i>Şimdi vardık râhata fesholdü me'bûsânımız</i>	<i>Muntazam elde nemiz var bellidir ahvâlimiz</i>
<i>Yalnız me'bûs değildir iltizâmı cürmeden</i>	<i>Kâmilâ çek başını bir hırkaya tam vaktidir</i>
<i>Hicve şâyeste bugün a'yân ile erkânımız</i>	<i>Öldürürler istemezler çünkü var düşmânımız</i>

Kâmil Efendi kalender meşrep, rindane yaşayan, özü temiz, gerçekleri dile getirmekten asla çekinmeyen, açık sözlü bir kişiliğe sahiptir. Saz eşliğinde irticalen şiir söyleyebilen bir şair olarak tanınmaktadır.

Şairin 4 bentlik *Vatan*⁹ manzumesinden alıntıladığımız iki bent, yaşadığı devirdeki sıkıntılara duyarsız kalmadığının açık bir kanıtı olsa gerektir:

<i>Elimiz kaldıralım âh ile feryâd edelim</i>	<i>Bize rahmeyle İlâhî nazarında dîruz</i>
<i>Dögelim sinemizi taş ile berbâd edelim</i>	<i>Biliriz cürmümüzü merhamette mehcûruz</i>
<i>Yakışan hâlimize şarkılar irâd edelim</i>	<i>Beşeriyetle günâh işlemeye mecbûruz</i>
<i>Türkler nâmuna bir mâtemi icâd edelim</i>	<i>Ne kemâl ü ne fazilet nemize mağrûruz</i>
<i>Hâk-i mazlûmu vatan hâtırını şâd edelim</i>	<i>Kâmilâ Türkler için mâtemi icâd edelim</i>
<i>Milleti bâri bu üslub ile irşâd edelim.</i>	<i>Milleti bâri bu üslûb ile irşâd edelim</i>

Kâmil Efendi'nin aşağıdaki şiirleri, onun lirik konularda da ne denli usta söyleyişe sahip olduğunu yansıtmaktadır:

Anadolu'ya göçerek Uluborlu'ya yerleşmişler. Bu bilgi tarih kitaplarında da geçmektedir. Bu durumu Uluborlulu Tarihçi Dr. Abdullah Bakır, tarihi kaynaklarda bulmuş, tespit etmiştir. (Aileden Hasan Demirdamar, Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksek Okulu'nda hizmetli olarak görev yapmaktadır).

⁸ Halil Aksoy, a.g.e., s. 205. Kıta ve beyitler bu kaynaktan alınmıştır.

⁹ Sait Demirdal, "Şair Kamil", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Nu: 10-11-12, Mart 1935, s. 162.

Fâ'ilâtûn / fâ'ilâtûn / fâ'ilâtûn / fâ'ilûn

Derd-i aşka mübtelâ bir sen misin bir ben miyim

Âh u zâre âşinâ bir sen misin bir ben miyim

Hakkı vardır herkesin bir türlü feryâd etmeğe

*Tâli'i dîn **Kâmilâ** bir sen misin bir ben miyim*

Fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilûn

Veriniz var ise bir parça müheyyâ meyniz

Beni Allâh u Resûl aşkına söyletmeyiniz

Çıkarın cûbbe ve destârnuz aldanmayınız

Yaraşır başınıza şems-i siperler giyiniz

***Kâmil**'i meşreb-i mişvâr ile hoş görünüz*

Kendi helvânızı kevgir-i edeple yiyiniz

Mef'ûlû / mefâ'ilû / mefâ'ilû / fe'ûlûn

Sevdimse seni tendeki cânım diye sevdim

Sinemdeki fahriyye nişânım diye sevdim

Nazın çekerim katlanırım cevri cefâna

Neveste gülüm tâze fidânım diye sevdim

Hicrinle gözümünden dökülen yaşları gördüm

Her birini bir dürr-i girânım diye sevdim

Köleoğlu Kâmil Efendi, özellikle taşlama tarzı şiirleri ile tanınmıştır. Pek çok eser kaleme almış olmasına rağmen nesirlerinin ve şiirlerinin çoğu kaybolmuştur. Elimizde yalnızca el yazması bir mevlidi ile Konya Vilayet Matbaası'nda yayınlanmış şiir ve nesirleri kalmıştır. Halil Aksoy, şaire ait 27 adet şiiri neşretmiştir.¹⁰ "Bütünüyle Uluborlu" monografi kitabının yazarı Uluborlulu şair yazar Sait Demirdal, Kâmil Efendi'nin el yazması mevlidinin ve bir kısım şiir ve yazılarının kendisinde, diğerlerinin de akrabalarından Mehmet Ali Bey'de ve Kenanzade **Hafız Mehmet Efendi**'de bulunduğunu belirtmektedir. Şairin bütün eserlerinin derlenip yayımlanması, şairin hemşehrileri için bir vefa borcu olmalıdır.

3. Köleoğlu Kâmil Efendi'nin Mevlidi

3.1. Mevlidin Şekil ve Muhteva Özellikleri

Senirkentli Müderris Köleoğlu Kâmil Efendi'ye ait 13 sayfalık el yazması mevlit manzumesi, aruzun fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilûn kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. 198 beyit tutarındaki manzumede, farklı vezin ve nazım şekillerinde kaleme alınmış üç şiire de yer verilmiştir. Bu üç şiirden ilki, giriş kısmında "**Medğiye-i Peygamberi**" başlığı altında 7 beyit, ikincisi 117. beyitten sonra "**Gazel**" başlığı altında 9 beyit, üçüncüsü ise 132. beyitten sonra "**Mi'râciyye**" başlığı altında 5 beyit olup, üçü de gazel tarzındadır. Bu şiirlerden ilkinde aruzun mefâ'ilûn mefâ'ilûn mefâ'ilûn mefâ'ilûn, diğer iki-

¹⁰ Halil Aksoy, *Senirkent Şairleri*, Senirkent Belediyesi Yayınları, Senirkent, 1992, s. 203-236.

sinde ise *fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn* kalıbı kullanılmıştır. Farklı vezin ve nazım şekillerindeki şiirlerle birlikte eserdeki beyit sayısı 219 olmaktadır.

Bölüm başlıklarının zaman zaman tercih edildiği eserde, her seferinde değişen "*salât*" içerikli vasıta beyitleri kullanılmıştır. Bu vasıta beyitlerini ve bulundukları yerleri şöyle sıralayabiliriz:

- İki 'âlemde emürü'l-mü'minîn
Ber-murād olsun bi-haqqın mürselin. (18. beyit)
- Göz görür, sağır bilir kudretini
Kimse bilmez 'aql ile hikmetini (31. beyit)
- Lillâhi'l-fâtîha ma'a's-şalavât (49. beyitten sonra)
- Olmağ istersen cehennemden emîn
Vér şalât maḥbûb-ı Mevlâ'ya hemîn (53. beyit)
- Rûz-ı maḥşerde kim isterse necât
Muştafa'nın rûhuna vârsûn şalât (105. beyit)
- Hıfz ede şeytândan imânın Hudâ
Vér şalât ile selâmı dâ'imâ (117. beyit)
- Olmağ istersen cehennemden emîn
Vér şalâ(vâ)t maḥbûb-ı Mevlâ'ya hemîn (132. beyit)
- Vér şadâkatle şalât ile selâm
Bulmağ istersen dü-'âlemde meram (145. beyit)
- Eyle yâ Rabbi du'âmız müstecâb
Mâ-sivâdan arada koymaya hicâb (198. beyit)

Mevlidde şu bölümler bulunmaktadır:

1. Medhiye-i Peygamberî¹¹ başlıklı kaside tarzındaki ilk bölüm, aruzun mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün vezniyle yazılmış 7 beyitlik bir naattır. Bu naatta, Peygamberimizin hakikat ilminin denizi, cürüm ve isyanın şefaatchisi, bütün dertlere deva olduğu vurgulanmaktadır.

2.1. Mevlûd-i Şerîf başlıklı ana metnin *fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn* vezniyle mesnevi tarzında yazılmış 49 beyitlik birinci bölümü (1-49), tevhit (hamdele, salve) ve münâcât içeriklidir. Bu bölüm, *Lillâhi'l-fâtîha ma'a's-şalavât* salavat cümlesi ile bitmektedir.

2.2. Mevlidin ikinci bölümünde (50-117) *nûr-ı Muhammedî'nin yaratılışı ve bu nûrun diğer peygamberler aracılığıyla intikali*, Hz. Peygamber'in cismânî doğumu ve doğum esnasında gerçekleşen olağanüstü olaylar konu edilmiştir. Bölümün sonunda aruzun *fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn* kalıbıyla kaside tarzında yazılmış bir manzumeye yer verilmiştir. "Gazel" başlıklı bu manzume, 9 beyittir.

3. Üçüncü bölüm Mi'râc-ı Şerîf (118-132) başlığını taşımaktadır.

¹¹ Sayfa numarası verilmiş yazmada bu sayfa numaralanmamıştır.

3.1. Hz. Peygamber'in mi'râc mucizesinin anlatıldığı bu bölümde, monotonluğu kırmak amacıyla araya "Mi'râciye" başlıklı bir manzume de yerleştirilmiştir. Gazel tarzındaki bu manzume, aruzun fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır (5 beyit).

3.2. Mi'râc-ı Şerîfîn Devâmı (133-145) kısmı *Vêr şadâkatle şalât ile selam / Bulmağ isterseñ dū-âlemde meram* beyiti ile devam ederek (146-198) sona ermektedir.

Şâir, metinde adını üç kez anmıştır:

Kim ki 'ilm ü 'amele mağrûr olur
Kâmilâ dergâh-ı Hâk'dan dūr olur (42. beyit)

Hep seniñ hûsn-i cemâliñ 'aşkı âşâriyladır
Kâf [u] nûn lafzında **Kâmil** anlar mı 'âlemiñ (Gazel 9. beyit)

Başına 'aşkıñ belâsın almayan **kâmil** midir
Çıkmasın meydâna kurbân êtnesin cân u teni (Miraciye 5. beyit)

3.2. Köleoğlu Kâmil Efendi Mevlidi İle Süleyman Çelebi'nin *Vesîlettü'n-Necât* Adlı Mevlidin Karşılaştırılması

Her ikisi de mesnevi nazım şekliyle ve aruzun remel bahrinde fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla kaleme alınmış olan mevlidlerden Köleoğlu Kâmil Mevlidi 198 beyit, Süleyman Çelebi'nin *Vesîlettü'n-Necât* adlı mevlidi ise 732 beyittir. Süleyman Çelebi'nin eserinde yalnızca mesnevi nazım şekli tercih edilmiş olmasına rağmen, Köleoğlu Kâmil Efendi mevlidinde farklı nazım şeklinde üç şiire yer verilmiştir.¹²

Kâmil Efendi mevlidinde Süleyman Çelebi'nin *Vesîlettü'n-Necât*'ındaki gibi müstakil bölümler bulunmamaktadır.

Vasita (salât) beytinin kullanılması açısından iki eser arasında benzerlik görülse de Süleyman Çelebi'de iki beyit hâlinde tekrarlanan salât, Köleoğlu Kâmil Efendi mevlidinde bir beyit olarak yer aldığı gibi bu beyitler de her defasında değişmektedir. Süleyman Çelebi'nin *Vesîlettü'n-Necât*'ında vasita beyti:

"Haşre dek ger dinilirse bu kelâm

Nice haşr ola bu olmaya temâm

Ger dîlersiz bulasız oddan necât

İşk ile derd ile eydün es-salât" şeklindedir.

Kâmil Efendi mevlidinde 18., 31., 53., 105., 117., 132., 145. ve 198. beyitlerde kullanılan vasita beyitlerinde bir tekrar söz konusu değildir. Vasita beyti her defasında değişiklik göstermektedir.¹³

3.3. Köleoğlu Kâmil Efendi'de Türklük Gururu ve Türkçe Sevgisi

Kâmil Efendi, Mevlidini herkesin okuyup anlaması için, ayrıca Türkçeye sahiplik şuurunun bir göstergesi olarak Türkçe yazmak gerektiğini belirtip Süleyman Çelebi gibi kendisine dua istemektedir:

¹² Bir önceki bölümde bu şiirlerin özellikleri belirtildiği için tekrarlanmayacaktır.

¹³ Bir önceki bölümde bu vasita beyitleri verildiği için tekrarlanmayacaktır.

Dédi ey biçäre aşlâ gam yeme
Öldiğümde unutulurum dème (46. beyit)

Mevlid-i fahr-i cihânı Türkçe yaz
Oğuyalar, dinleyeler kış u yaz (47. beyit)

Bu sebeple adını yâd ideler
Fâtîha'yla saña imdâd ideler (48. beyit)

Her kim eylerse fakîre bir du'â
İki 'âlemde mu'în olsun Hudâ (49. beyit)

Süleyman Çelebi'nin XV. yüzyılda (1409) Bursa'da *Vesilettü'n-Necât* adlı eski Türkiye Türkçesi ile yazdığı mevlidin sevilmesinin sebeplerinin başında Türkçe olması gelmektedir. Türk Milleti "kendi dinini kendi dili ile idrak edememe"nin acısını çok çektiğinden¹⁴ Türkçe yazarları başı üzerinde gezdirmiştir. *Karamanoğlu Mehmet Bey, Yunus Emre, Âşık Paşa, Doğu Türkçesi'nde Ali Şir Nevayi, Azerbaycan'da Fuzuli birer Türkçe âşığdır*¹⁵ ve bu Türkçe âşıkları kervanına 500 sene sonra *Kâmil Efendi* de bu beyitleri ile katılmaktadır. Kamil Efendi Türkçe yazarların ve eserlerinin unutulmayacağını, her zaman ve zeminde yazdıklarının okunacağını, kendilerine rahmet niyaz edileceğini belirtmektedir.

Köleoğlu Kâmil Efendi yukarıya aldığım şiirinin bir kıtasında geçen "*Kâmilâ Türkler için mâtemi icâd edelim*" mısrası ile ve "*Mevlidini Türkçe yaz*" sözleriyle Türklük şuuruна sahip bir müderris olarak da edebiyat ve kültür tarihinde yerini almaktadır.

Daha sonraki beyitler Süleyman Çelebi Mevlidi'nin "*viladet*" bölümüne ve "*merhaba*" bahrine; ikinci ana bölüm olan Mi'râc-ı Şerîf, Mi'râciye ve Mi'râc-ı Şerîfin Devamı kısımları da *Miraç* bölümüne benzer beyitlerle sona ermektedir.

METİN

Medhiye-i Peygamberi¹⁶

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Hâkâyık 'ilminiñ bahri Muḥammed Muştafâ'dır bul..
Kamu 'âlemleriñ fahrî, kerem-kânı vefâdır bu.
- 2 Ziyâret eyle ey dil ism-i pâkini şalât ile
Şefî-i cürm ü 'îşyândur, kamu derde devâdır bu.
- 3 Gûlistân u bahâristân, ḥadîş-i qudsî enfâsı
Defili mağfîret kânı ümem şâhib-ḥayâdır bu.
- 4 Kureysî, Hâşimî, Mekki, 'aşî-i ḥüsn Berî 'Adnân
Kamu peygamber-i zî-şândan kadri 'âlâdır bu.

¹⁴ Necdet Sevinç, "Türklerin İslamiyete Geçişini Kolaylaştıran Sebepler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, TDAV, Sayı: 4, İstanbul, Şubat 1980, s. 5-30.

¹⁵ M. Metin Karaörs, "Türke Mecbursunuz", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, TDAV, Sayı: 206, İstanbul, Ekim 2013, s. 235-246.

¹⁶ Sayfa numarası verilmiş yazmada bu sayfa numaralanmamıştır.

- 5 İrüp kavseyn-i ev ednâya¹⁷ himmet tâcını örttdi
Cemâlullâhı seyrêtdi şebistân-ı zîyâdır bu.
- 6 Denildi şânına "Levlâke levlâk"¹⁸ huşbe-i Ahmed
Okunan ismine anın ilâ-yevmi'l-cezâdır bu
- 7 [Hezârân] 'izz [û] nâz ile şalât ile selâm olsun¹⁹
O şâhın rûh-ı pâkine Resûl-i müctebâdır bu.

1

Mevlûd-i Şerîf

Fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilûn

Ey celâli perdesi zâtına sûr
Vey cemâl-i pâki nûr içinde nûr
Ey görünmekden mu'arrâ âşikâr
Vey bilinmekden berî her şeyde var
Ey cemî'-i mâ-sivâyı var eden
Varlığına cümleyi âşâr eden
Ey yaratan yerler ile gökleri
Devr eder 'aşkıyla dâ'im her biri

- 5 On sekiz biñ 'âlemi var eylediñ Zâtına âyine-i ra'nâ yûzi
Varlığını i'lâm [u] iş'âr eylediñ Vâsîta-i vuşlatın sözi, izi.
- Dû-cihâna kaatre-i lutfuñ yeter Cümleye bi'l-cümle iy(i)lik sendedir
Zerre-i kahrın erişse maḥveder Cümlesi müştâka muḥtâç bendedir
- Nice 'âbid kulların oldu şakî Sevdiğin sevildiğin[iñ] hürmeti
Nice eşkiyâyı etdiñ müttaḳî Êt Muḥammed ümmetine rahmeti
- Ḳudretin dervîş eder sultânları 15 Ol ḥabîbin 'aşkına sen cümleyi
Şâh eder dil-rîş dervîşânları Rahmetine lâyıḳ eyle, kıl eyi
- Yerde (vü) gökde her ne mevcûd eylediñ Kullarından mü'minin [û] mü'minât
Onlara kendiñi ma'bûd eylediñ İçlerinde var nice nice 'uşât
- 10 Nûr-ı pâkıñdan yaratdın bir resûl Âb-ı ḡufrânıyla pâk ét yâ Raḥîm
Zâtına zâhir û bâḫın açdı yol Nâr-ı sûzânıyla yakmasun caḥîm
- "Küntü kenzen"²⁰ sırtının miftâḫıdır İki 'âlemde emîrül-mü'minin
Zulmet-i küfrün zehî mışbâḫıdır Ber-murâd olsun bi-ḥaḳḳın mürselin.

¹⁷ ev ednâ: "(Böylece Peygamber'e olan mesafesi, iki yay aralığı kadar) yahut daha az (kaldı)." Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, Ayet: 9 (53/9).

¹⁸ Levlâke levlâk: "Sen olmasaydın, sen olmasaydın (ey Muhammed), felekleri yaratmazdım." Ahmet Serdaroglu, Usûl-i Hadis ve Mevzu'ât-ı Aliyyü'l-Kârî Tercemesi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1966, s. 99; Mehmet Yılmaz, Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük), Kesit Yayınları, İstanbul, 2013, s. 456.

¹⁹ Bu dizinin başında, sonradan kaydedilmiş, "Kâmilâ" şeklinde bir mahlas ya da isim yer almaktadır.

²⁰ Küntü kenzen: "Ben, (gizli) bir hazine idim." Mehmet Yılmaz, a.g.e., s. 396.

- 2 Sıdk ile Allāh diyelim her zamān
Görmeyelim nefis-i şeytāndan ziyān
- 20 Dilde, elde, kalbde gayrı olmasun
Diliñ ile kalbiñ ayrı olmasun
- Zikrēdelim ismini ihlās ile
Mā-sivāyı keselim mikrās ile
- Şükreğelim vērdiği ni'metlere
Hamdeđelim girelim cennetlere
- Rabbimizden dā'imā yalvaralım
Āteşinden cānımız kurtaralım
- Başla[r]ız Allāh adıyla bir işe
Ol işiñ encāmı hayra eşişe
- 25 Her işe Allāh adıyla başla gel
Çünki yok Allāh adından ad güzel
- Allah adın terk eğerse bir kişi
Soñu yokdur başlara çıkmaz işi
- Söyle her bir işde Allāh adını
İster isen lutfını, imdādını
- Hāşılı bir işde Allāh adı yok
Ol işiñ encāmı kārı dādı yok
- Başka bir Allāh ki yokdur biliriz
Bizlere ihsānı çokdur biliriz
- 30 İsm-i pākı her gūnāhı eritir
Her gūn āh ēden muḥabbet eridir
- Göz görür, şağır bilir kudretini**
Kimse bilmez 'aql ile hikmetini
- Zātına hiç fehm ü idrāk ērmedi
Kimseye ol menzile yol vērmedi
- Varlığın bildirmegi ētdi murād
Kendisinden gayra 'ālem koydı ad.
- 'Ālemi Ādem'de icmāl eyledi
Ādem'e ikrām u ikbāl eyledi
- 35 Nüşa-i kūbrā dēnildi Ādem'e
Cāmi'ül-esmā dēnildi Ādem'e
- Ādem'i ādemle irşād eyledi
Zātını bilmekte üstād eyledi
- Ādem'iñ cümle ferişteher melek
Ētmediler ulu olduğunda şekk
- İzzet ü rifatlediler bi'l-'umūm
Karşı koydı yalnız şeytān-ı şüm
- Ma'rifet bābında gözi kör idi
Zāhir 'ilminde katı mağrūr idi
- 40 İftihār eyler idi a'māline
İlticā ētmezdi Hāḳḳ iclālīne
- 3 Oldı nā-maḥrem ulu dergāh aña
Düşmānım dēdi hemān Allāh aña
- Kim ki 'ilm ü 'amele mağrūr olur
Kāmilā dergāh-ı Hāḳḳ'dan dūr olur
- Herkesi kendinden 'ālim görmeli
Nefsiñi kendiñe zālīm görmeli
- Bir sebep arar idim yād olmağa
Āhiri ma'mūr u ābād olmağa
- 45 Mevlid-i pāk-ı Cenāb-ı Muştafā
Vērdi bir hoşça teselliler baña
- Dēdi ey biçāre aślā ḡam yēme
Öldiğümde unutulurum dēme
- Mevlid-i faḥr-i cihānı Türkçe yaz
Okuyalar, diñleyeler kış u yaz
- Bu sebeple adını yād ideler
Fātiḥa'yla saña imdād ideler
- Her kim eylerse fakīre bir du'ā
İki 'ālemde mu'ın olsun Hudā
- Lillāhi'l-fātiḥa ma'a's-şalavāt**
- 50 Evvel āhir isteyen maḳşūdını
Diñleyen Hāḳ dostınıñ mevlūdını
- Muştafā'nıñ doğdiğını söylerim
Göñlin[i] 'aşıklarıñ şād eylerim
- Okuyanı, okutanı yā Gafūr
Diñleyen ile bile kıl mesrūr

- Olmak isterseñ cehennemden emîn
Vér şalât mañbûb-ı Mevlâ'ya hemîn
- 4 'Âlemi halk êtdi Hallâk-ı cihân
Geldi meydâna zemîn ü âsumân
- 55 Âdem'in cism-i şerîfin hâkdan
Yaradup kıldı yüce eflâkdan
- Çün şıfâtı üzre yazdı resmini
Dest-i kudretle yogurdu cismini
- Feyzini zâtıyla êtdi feyz-yâb
Nüşa-i kübrâ kitâb-ı müsteţâb
- Âdem'i âdeme üstâd eyledi
Âdem'i âdemle irşâd eyledi
- Âdem'i burc-ı sa'adet eyledi
Âdem'i dürc-i risâlet eyledi
- 60 Âdem'i cennetden ihrâc eyledi
Cenneti müştâka muhtâc eyledi
- Bu huşûşda nice biñ esrârı var
'Âkl erişmez nice nice kârı var
- Gücümüz yetmez kazâ-yı kudrete
'Âklımız ermez kazâ-yı kudrete
- Cümleyi kıldı musahhar Âdem'e
Hürmetinden nûr-ı fâhr-i 'âleme
- Âdem'in alında nûr-ı Muştafâ
Olmuş idi lutf u ihsân-ı Hudâ
- 65 Durdu Âdem'de bu nûr nice zamân
Sonra Havvâ'da dañı oldu 'ayân
- Nûr-ı Añmed oldu Havvâ'dan revân
Şit'in alında belirdi bir zamân
- İrdi İbrâhîm ü İsmâ'il'e nûr
Êtdi bi'l-cümle nebîlerde zühûr
- Dañı 'Abdullâh'a ol nûr-ı habîb
Geldi, gördi ceddi 'Abdülmuţtalib
- Bir 'afife bâkire êtdi taleb
Âmine Hâtûn'ı aldı der-'ağab
- 70 Her ne deñlû toñum olsa da ârî
Kâbiliyetli arâzi bulmalî
- Gerçi bârân-ı nisândır [hem] sa'îd
Zehr olur olmazsa mevki' müsta'îd
- Kim Muhammed anasıdır Âmine
Düşdi ol dür-dâne rahm-i mädere
- Bir kudümlü, kutlu sa'at ol şâdef
Aldı nûr-ı pâk-ı Añmed'den şeref
- 5 Rihlet êtdi işte ol bânûya nûr
Kâ'inâta toğrıdan vêrdi sūrūr
- 75 Gelmeden dünyâya ol nûr-ı habîb
Zâhir oldu nice añvâl-i ğarîb
- Kim rebî'ü'l-evvel içre muţlakâ
On ikinci gece toğdı Muştafâ
- Ehl-i şirk düşdi nice teşvişlere
Zillet-ile putları düşdi yere
- Ol habibiñ anası vêrdi habar
Dêdi gördüm vaz'-ı hamlimden eşer
- Êrdi gönlüme nice zevk ü sūrūr
Añladım nûr-ı Hudâ eyler zühûr
- 80 Geldi üç hürî çevirdi yanımı
Cümlesi icrâ içün fermânımı
- Dêdiler müjde saña ey dil-rübâ
Toğıser senden habîb-i kibriyâ
- Gelmedi dünyâya oğluñ gibi hiç
Kimseye vêrildi bu pâye hiç
- Bu gelen esrâr-ı Haqq'ın mazharı
On sekiz biñ 'âlemin bu maşdarı
- Bu seniñ oğluñ dü-'âlem meñharı
Cümle peygamberlerin bu serveri
- 85 Gökyüzünden indi bi'l-cümle melek
Yeryüzi toldı meleklerle göğdek
- Na't-ı pâkiñ okuyarak her biri
Şaçdılar enva'-ı la'l ü gevheri

- Üç mu'allâ sancağa érdi gözüm
Nerelerde diyelim dinle sözüm
- Birsin mağribde gördüm bi'l-'ayân
Mâlik olmuş kal'a-i nefse hemân
- Maşnık oldu merkezi hem biriniñ
Zabtnı gösterdi cân ikliminiñ
- 90 Birisine Ka'be olmuşdı maķâm
Şehr-i kalbi aldı, girdi ve's-selâm
- Görülüp şusuzluğumuñ eşeri
Şundılar nürdan kadehle kevseri
- Öyle bir şerbet idi kim bi-naẓır
İçeniñ içi tışi olur münir
- (Ayak üzre kalkılır).
- 6 Kuş mişâli bir melek oldu 'ayân
Kanatını arķama başdı hemân
- Toğdı ol dem din ü dünyâ serveri
Hâzret-i Hâķķ'ın ulu peygamberi
- 95 Toğdı an, bi-cihân u bi-maķâl
İltifât étđi Cenâb-ı Zül'-celâl
- Dédi ey esrârımız nâ-maḥremi
Maḥremi nâ-maḥrem ét geldi demi
- Anasından toğdı ol nür-ı Hüdâ
Nûra ġarķ oldu bütün arz u semâ
- Zâhir ü bâḫnı mûmzâ nür idi
Cism-i pâki müziyâtdan dür idi
- Bir uğurdan ins ü cân alķışladı
Gökde şeytânı melekler taşladı
- 100 Çünkü geldi 'âleme aşlû'l-uşûl
Zât-ı Hâķķ'a yeniden açıldı yol
- Başını koydı yere étđi niyâz
Ümmetini diledi ol ser-firâz
- Dédi yâ Ğaffâr u Settâr-ı 'aẓim
Ümmetimin yeri olmasun caḫim
- Hâzret-i Hâķ'dan erişdi bir nidâ
Güldi, güvendi Ḥabîb-i kibriyâ
- Ümmetine tıflı iken étđi du'â
Sünnetini eyleyelim biz edâ
- 105 **Rûz-ı maḫşerde kim isterse necât
Muşafâ'nın rûḫuna vêtsün şalât**
- Bir uğurdan cümle maḫlûķ-ı Hüdâ
Dédiler toğdı Muḫammed Muşafâ
- Merḫabâ ey eñ ziyâde sevgili
İbtidâda, intihâda sevgili
- Merḫabâ hoş geldiñ ey ma'sûķ-ı Hâķ
Ser-firâz [u] server-i maḫlûķ-ı Hâķ
- Merḫabâ ey pâdişâh-ı mürselin
Merḫabâ nür-ı semâvât u zemîn
- 110 Merḫabâ kıymetli maḫbûb-ı Hüdâ
Ey ḫalîlin nür-ı 'aynı merḫabâ
- Ey du'âların kabûlüne sebep
Saña muḫtâcdır dü-'âlem ḫalkı hep
- Şuċını Âdem'le Ḥavvâ'nın Hüdâ
Lâ-cerem 'afv étđi ḫürmetle saña
- 7 Nûḫ Tûfânı firâķından Kerîm
Cûd-ı 'aşķa indirüp kıldı selîm
- Cenneti hicriñ Ḥalîl'e nâr eder
Şevķ-i vaşlın âteşi gülzâr eder
- 115 Mürdeler iḫyâsı ibn¹ Meryem'in²¹
Var idi anda muḫabbet merhemîñ
- Gelmeseydiñ kâ'inât olmaz idi
Olmasaydıñ intizâm bulmaz idi
- Ḥıfẓ ede şeytândan imânın Hüdâ
Vér şalât ile selâmı dâ'imâ

²¹ Metinde önce "binti" kelimesi yazılmış olmasına rağmen sonradan üzerine "ibn" yazılarak doğrusunun böyle olması gerektiği gösterilmiş.

Gazel

Fâ'îlâtûn fâ'îlâtûn fâ'îlâtûn fâ'îlûn

- 1 Hûsn-i hâliñden kurulmuşdur nizâmı 'âlemiñ
Var iken sen yoğ-idi 'unvânı nâmı 'âlemiñ
- 2 Bilmezem zûlf-i siyâhıñla cemâlûñden midir
Söyle Allâh 'aşkına bu şubh u şâmı 'âlemiñ
- 3 Âsitân-ı devletiñden bir ümîd-i iltifât
Mihir ü mâh-ile hemân devri, devâmı 'âlemiñ
- 4 'Arş, kürsî, levh-i mahfûz u behîşt-i nâr u nûr
Her ne ki varsa kapuñ şâdık gûlâmı 'âlemiñ
- 5 Yanmasın da ya nasıl şabreylesin pervâne-veş
Şem'-i ruhsârım diyeñ dârû's-selâmı 'âlemiñ
- 6 Secde-gâhı muflakâ mihrâb-ı ebrû, dâneler
Zûlf-i şeb-rengîñ değil de ya ne damı 'âlemiñ
- 7 Sende benden gayrının derdi devâsı dâr Hudâ
Fitne-i 'aşkıñla reftâr u hıramı 'âlemiñ
- 8 Hâsretiñle cânı gelmişdi dudağın üstüne
Hâşıl oldu gayr[ı] teşrîfiñle kâmı 'âlemiñ
- 9 Hep seniñ hûsn-i cemâliñ 'aşkı âşarıyladır
Kâf [u] nûn lafzında Kâmil anlar mı 'âlemiñ

8 Mi'râc-ı Şerîf

Söyleyip mi'râcını dil-şâd edem
Ehl-i 'aşkıñ 'aşkıñı müzded edem
Bir mübârek gece bir kutlu zamân
İstedi maḥbûbunu Mevlâ 'ayân

- 120 'Âşık u ma'sûk gerçi bir idi
Vuşlat-ı rûḥânî çün bir sır idi
Dostuna 'arz etti açıktan cemâl
Kalmadı dostunda çün şabr u mecâl
Dedi Cebrâ'îl'e Mevlâ yûri var
Cennete al bir Burâk-ı bahtiyâr
Bir kemer, bir hülle hem bir tâc ile
Var ḥabîbim yanına anlar ile
Ol Burâk'a bindirüp maḥbûbunu
Al getir dergâhıma maḥlûbunu

- 125 'Arşımı etsin benim geşt ü güzâr
Bî-mekân görsün beni ol âşikâr
Söyle hem maḥbûbuma benden selâm
Nâr-ı 'aşkıñ dârını yakdı tamâm
Gül açıldı ḥâra minnet kalmadı
Genc alındı, mârâ minnet kalmadı
Hem ḥalîlim hem ḥabîbimdir 'ayân
Derd-i 'îşyâna ṭabîb-i ins ü cân
Raḥmetimdir on sekiz biñ 'âleme
Anıñ içün etdim ikrâm Âdem'e

- 130 Nüh'i, İbrâhîm'i, İsmâ'il'i hem
Anın imdâdıyla kıldım muhterem
Hâşılı anıyla êrdiler baña
Hem ne ister ise verilür aña
Olmağ isterseñ cehennemden emîn
Vêr şalâ(vâ)t maḥbûb-ı Mevlâ'ya hemîn

9

Mi'râciyye

Fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilûn

- 1 Gel ḥabîbim 'arşı, kürsi iştîyâk eyler seni
Görmek arzusuyla mir'ât-ı cemâlin den beni
2 Senden özge bezm-i ḥâşş-ı zâtımın yok mihmânı
Lâ-mekânım şehrine açdım yürekden revzeni
3 Setr êder idi cemâlimi cemâlim perdesi
Kibriyâyı Tûr-ı Sinâmda dâr idim "innebi"
4 Kim ne istediye bulsun sende yokdur gayrı yol
Kim diler ise seni görsün beni göstereni
5 Başına 'aşkın belâsın almayan Kâmil midir
Çıkmasın meydâna kurbân êtmesin cân u teni

Mi'râc-ı Şerîfin Devâmı

Cennete Cibrîl varup kıldı nazar
Nice binlerce Burâk oynar gezer
İçlerinden birisi ağlar тұrur
Zerrece kendinde yok zevk ü sūrūr

- 135 Dêdi Cebrâ'il aña nedir bu hâl?
Cennet içre sendeki ḥûzn ü melâl
Êtmede yoldaşların zevk ü şafâ
Görülür sende ḡam u derd ü belâ
Yoksa sen 'âşık mısın bir dilbere
Bağladın mı gönlünü bir servere
Bu deḡil illâ ki 'aşk emmâresi
Cân u baş vêrmeklik oldu çâresi
Dêdi şorma hâlimi ey ḡam-güsâr
Ben de bilmem kendimi bende ne var
145 Vêr şadâkatle şalât ile selâm
Bulmağ isterseñ dû-'âlemde merâm
140 Yaradıldığımda duydum bir şadâ
Ol şadâya cân u baş olsun fedâ
10 Ümmühânî ḡanesindeydi Resûl
Vardı Cibrîl-i emîn êtdi vuşûl

- Gördi kim fahr-i cihân eyler niyâz
Artırır çünkü niyâz maḥbûbda nâz
Dedi ey iki cihânda ser-firâz
Arañızda kalmadı nâz u niyâz
Da'vet eyler seni dergâha Ḥudâ
Arañızda kalmamışdır mâ-sivâ
- 150 Ne ferîşteh, ne melek, ne de resûl
Bulmadı zâtın gibi zâtına yol
Gel ḥabîb-i kibriyâ, gel gidelim
Göklerin ḥalkını mesrûr edelim
Cümlesi teşrîfîne gözler diker
Gül yüzünü görmeğe ḥasret çeker
Zâtın ancak zât-ı Ḥaqq'a yol bulan
Kimse yok zâtın gibi maḥbûl olan
Gel! Götürem ulu dergâha seni
Ḥazret-i Ḥaqq saña gönderdi beni
- 155 Muştafâ bindi Burâk'ın üstüne
Vuşlat etmek maḥşadıyla dostuna
Gördi kim gelmekde maḥbûb-ı Ḥudâ
Beyt-i maḥdes²² etti istikbâl aña
Enbiyâ ervâhı geldi görmeğe
Ḥâk-ı pâk-ı Aḥmed'e yüz sürmeğe
Mescid-i Akşâ'da kıldılar namâz
Hem imâm oldu ḥabîb-i bî-niyâz²³
Cümlesinin dîni nesh oldu tamâm
Ḥaşre dek dîn-i Muḥammed'dir be-nâm
- 160 Kurulup nûr-ı münîrden nerdübân
Nerdübândan göklere oldu revân
Her semâvâta o sultân uğradı
Ḥalkı hep mi'râcını kuşluladı
Göklerin kapularını açdılar
Üstüne lâl-i ma'ârif saçdılar
Sidreye varup yetişeydin hemân
Dedi Cebraîl bu yer baña mekân
- Bundan ilerüsüne ben gidemem
Gider isem yanaram ey muḥterem
- 165 Dêdiler Cibrîl'e²⁴ gel ol arkadaş
Vereyim birlikde 'aşka cân u baş
Dedi hiçbir ḥalk gidemez ilerü
Saña maḥşûş ilerüsü ey ulu
Müntehâyı menzilem atmam ayak
Sidreden yukarısı baña yaşak
- 11 'Aql-ı külldür bu maḥâm-ı müntehâ
İlerüsünü bilür ancak Ḥudâ
Böyle söz şöḥbet ederken Muştafâ
Geldi Refref eyledi vaşf u şenâ
- 170 Dedi ey maḥbûb-ı Yezdân gel berü
Gidelim birlikde bundan ilerü
Vardılar Refref ile 'arşa değin
Kaldı Refref daḥi orada hemîn
'Âlem-i rûh oldu işte bu maḥâm
Burada oldu maḥâmlar hep tamâm
Buranın üsti bilinmez sır durur
'Âşık [u] ma'sûk orada bir durur
Burada ma'sûk u 'âşık kalmadı
Kalkdı esmâ vü müsemmânın adı
- 175 Burasından ilerü 'aql ermedi
Kimse bu dâr-ı Celâl'e girmedi
Öylece bir lâ-mekâna érdi kim
Ne işitdi orayı, ne gördi kim
İltifât etti Ḥudâsı bî-cihât
Müjdelerle müjdeletdi nûr-ı zât
Ümmetiycün çok dilekler diledi
Ḥaḥ kabûl etdim dileklerin dedi
Seni ben sevdim sevindirmez miyim
Ümmetiñe cennetim vêrmez miyim
- 180 Seniñ ile benden artık ne ki var?
İkimizi birden eyler âşikâr

²² maḥdes: Vezin gereği böyle hareketlenmiş olan kelimenin aşı "muḥaddes"tir.

²³ Metinde "bî-niyâz = pûr-nîz = pûr-niyâz" şeklinde bir kayıt yer almaktadır.

²⁴ Cibrîl'e: Metinde "Cebraîl'e" şeklinde olmasına rağmen vezin gereği tarafımızdan değiştirilmiştir.

- Beni sensiz, seni bensez kim añar
Aña müştâk muntazırdır işte nâr
- Seniñ ile aramızda yok hiçâb
Ben gül-i ra'nâyım ancak, sen gül-âb
- Söyle var ümmetleriñe ey habîb
'Aşkım oldu derd-i 'îşyâna tabîb
- Ağlayıp yansun yakılsunlar müdâm
İsmimi zikr eylesinler şubh u şâm
- 185 Eyledi da'vet o fahrû'l-mürselin
Söyledi aşhâba mi'râc ettiğün
- Diñlediler şâd u hurrem oldılar
Cân içinde tâze bir cân buldılar
- 12 Dêdiler ey iki cihâna ziyâ
Eylesün mi'râcını kutlu Hudâ
- Sen bizim derdimiziñ dermânısıñ
Rûz-ı mahşerde şefâ'at kânısıñ
- Biz saña müştâk [u] muhtâc bendeyiz
Bâb-ı lutfuñ, lutf-ile aç bendeyiz
- 190 Yâ ilâhî bize kutlu kapu aç
Derd-i 'îşyâna habibiñ kıl 'ilâç
- Hâlet-i nez'atda 'âciz kullarınñ
Kıl 'inâyet 'aşkına ol serveriñ
- Qabr içindeki 'azâbdan kıl emîn
Sen bi-hâkkın ser-firâz-ı mürselin
- Cümlemiz hûsn-i sıfatda neşr kıl
Hânedân-ı ehl-i beyte haşr kıl
- Şağ tarafdan vermek üzre defteri
Sâye bân et himmet-i peygamberi
- 195 Hem ağır gelsün bizim mizânımız
Elini koysun şefâ'at kânımız
- Biz şirâti geçelim yeller gibi
Kal'a-i kalbi açup Haydar gibi
- Cennetiñe girelim bi-müşkilât
Görelim didâr-ı pâkiñ bi-hicâb
- Eyle yâ Rabbi du'âmız müstecâb
Mâ-sivâdan arada koymaya hiçâb**

ŞÖN

Kaynaklar

- AKSOY, Halil: "Köleoğlu Kâmil Efendi", *Senirkent Şairleri*, Senirkent Belediyesi Yayınları, Isparta, 1992; "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi", *Senirkent Şairleri*, Senirkent Belediyesi Yayınları, No: 1.
- DEMİRDAL, Sait: "Bütünölle Uluborlu -Monografi-", Acar Matbaası, İstanbul, 1968; "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi - I", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 5, Sayı: 60, Mart 1939; a.mlf., "Tâşirci Hacı Mehmet Feyzi - II", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 5, Sayı: 61, Nisan 1939; a.mlf., "Kâmil Efendi - I", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 6, İkinci Teşrin, 1934; a.mlf., "Kâmil Efendi II", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 7, Birinci Kanun, 1934; a.mlf., "Şair Kâmil", *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 11-12-13, Mart 1935.
- KARAÖRS, Mehmet Metin: 1. "Türke Mecbursunuz", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, TDAV, Sayı: 206, Ekim 2013; 2. "Uluborlu'nun Terkedilerek Kaybolan Şehri, Mehmet Akif Üniversitesi", 1. Teke Yöresi Sempozyumu, 4-6 Mart 2014, *Bildiriler Kitabı*, Eylül, 2015.
- KIYICI, Mahmut: *Ispartalı ve Isparta'ya Hizmet Etmiş Büyük Adamlar*, Göltaş Kültür Yayınları, Isparta, 1998.
- KÖKSAL, M. Fatih: *Mevlid-name*, TDV Yayınları, Ankara, 2011.
- ÖZKAT, Mustafa: "Paris'te Yazılan Bir Mevlid: Misbahü's-Salah", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2014.
- SEVİNÇ, Necdet: "Türklerin İslamiyete Geçişini Kolaylaştıran Sebepler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, TDAV, Sayı: 4, İstanbul, Şubat 1980.
- YILDIRIM, Halil Eren: *Uluborlu'daki Sülale Lakapları Üzerine Bir İnceleme*, YLT., Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, TDEB, Isparta, 2005.